

ЈУГОСЛОВЕНСКА ИНВЕСТИЦИОНА БАНКА — БЕОГРАД
ФИЛИЈАЛА — КОТОР
СА СВОЈИМ ЕКСПОЗИТУРАМА
У БУДВИ И ПЕТРОВЦУ
ВОДИ ДИНАРСКУ И ДЕВИЗНУ ШТЕДЊУ И ОБАВЉА СВЕ ОСТАЛЕ БАНКАРСКЕ ПОСЛОВЕ. УСЛУГА БРЗА И ТАЧНА, ТАЈНОСТ ЗАГАРАНТОВАНА.

ТРЕЋИ СУСРЕТ ПОЛИТИЧКИХ ЗАТВОРЕНИЦА

У септембру мјесецу Црна Гора била је домаћин трећег по реду сусрета жена — политичких затвореница у току другог свјетског рата. Захваљујући ангажовању координационог одбора за организовање ових сусрета око десете жене — бораца из свих крајева наше земље посјетило је Бар, Будву, Котор, Херцег-Нови, Тиват, Цетиње и Његошев маузолеј на Ловћену. Дочеком и гостопримством све учеснице ових сусрета биле су одушевљене. Заслуга за то припада организацијама за друштвену активност жене и Савеза бораца са подручја херцегновске, которске, будванске, барске и цетињске општине, колективу хотела „Интернационал“, као и друштвено-политичким и основним организацијама удруженог рада, које су омогућиле да ова акција успије. Координациони одбор изражава захвалност на разумијевању и помоћи и самоуправним интересима и мјесним заједницама Будва I, Свети Стефан и Бечићи, Општинском синдикалном вијећу. Међународном омладинском центру и одмаралишту ПТТ и „Праха“ у Бечићима, колективима Основне школе „Степан М. Љубишић“, „Зета филма“, основних организација, „Авала — Бечићи“, и Словенск апљака.

Вукица Бечић

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА VI • БРОЈ 113. • 10. ОКТОБАР 1977.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

Најдражака успомена

ПЕТ „КАЊОШЕВИХ“ ГОДИНА

ПРИЈЕ ТАЧНО ПЕТ ГОДИНА, у октобру 1972. „метропола црногорског туризма“, Будва, добила је фолклорни ансамбл „Кањаш“, који ће, као и популарни Јувишин јунак чије име носи, врло брзо постати познат, омиљен и све више тражен ван наше општине и Републике. Циљ његовог оснивача, Културног центра, био је да се младима омогући да се ту,

у Будви, забављају далеко од кафана и „улице“. Спајајући лијепо и корисно, младићи и дјевојке, њих четрдесетак на броју, савладали су — послije народних кола из овог краја, Боке и Црне Горе — игре из Војводине, уже Србије и Македоније. Још у току прве године свог рада „Кањаш“ је учествовао са појединим тачкама у приредбама у Будви и Петровцу, а ускоро потом се без овог ансамбла није могла замислити ни једна значајнија манифестација у нашој општини.

Прве кораке у „Кањашу“ учинили су будвански ћаји, студенти и радици под руководством кореографа Абрахама Адоловића који је од њих створио монолитан играчки колектив. Захваљујући разувијавању и помоћи друштвено-политичких и основних организација удруженог рада, у првом реду свесрдном ангажовању Културног центра, набављене су најнеопходније, костими и инструменти, послје чега је разиграни ансамбл могао да гостује и ван општине — у Котору, Херцег-Новом, Улцињу, па и у унутрашњости наше Републике. Само у објектима „Монтенегротуриста“ на Црногор-

ском приморју „Кањаш“ је извео преко 400 запажених приредби. Гостовао је, изменујући осталог, на свјетском фестивалу фолклора у Картиги — у Тунису — и на италијанској смотри фолклора у Гравини. Младићи и дјевојке из Будве снимили су неколико емисија за београдску и титоградску телевизију, а гостовали су и на канадској, француској, белгијској и ње мачкој телевизији. Посебно је била успјешна њихова прошлогодишња турнеја у оквиру „Каравана Монтенегротуриста“. Поред многобројних признања домаћих и страних туриста на отвореној сцени, овај ансамбл добио је медаљу за учешће на фестивалу у Картиги и пехар у Гравини. Најдражака успомена младих ентузијаста је заједничка фотографија с другом Титом у Милочеру, коју и овом приликом објављујемо.

Петогодишњи биланс младог колектива у потпуности задовољава. Пред њим је још свјетлија перспектива развоја: стално обогаћивање репertoара, оснивање драмске сеције, турнеје у земљи и иностранству и све плоднија сарадња с „Монтенегротуристом“.

НА КРАЈУ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

РЕКОРДНА ГОДИНА

Са јесенним кишама плајже и хотели на будванској ривијери остали су готово без туриста. У камповима и собама домаће радиности већ давно их нема, а у хотелима се срећа тек по која групација странаца или ћака на екскурзији. Један за другим, хотели затварају „капије“ и спремају се за зиму. Овогодишња сезона је завршена.

Иако се биланси још своде и биће познати тек крајем пословне године, очигледно је да је овогодишња сезона била рекордна. То нам је речено и у Туристичком савезу општине, где смо разговарали с његовим предсједником Илијом Рађеновићем.

Да је сезоне заиста била биринетна показаће нам бројке из информације о овогодишњем туристичком промету. Тамо читамо да је за осам мјесеци остварено 1.807.975 ноћивања у хотелима, домаћој радиности, камповима и радничким одмаралиштима. Цифра је импозантна и, када се упореди с резултатима истог периода 1976. долази се до закључка да је ове године било нешто преко двеста десет хиљада ноћења више.

— Пораст броја ноћења забиљежен је у хотелима, камповима и нарочито у домаћој радиности, где је за осам мјесеци остварено 383.968 ноћења — 147.931 више него у истом раздобљу прошле године — рекао је Илија Рађеновић, додајући да се промет за осам мјесеци приближава оном који је постигнут у току читаве прошле године, односно да је мањи само за око 60.000 ноћења. Ако се има у виду септембар, који је на нашој ривијери био, такође, изванредан, сасвим је сигурно да ће се до краја године постићи рекордан туристички промет.

Када се анализира овогодишњи биланс младог колектива у потпуности задовољава. Пред њим је још свјетлија перспектива развоја: стално обогаћивање репertoара, оснивање драмске сеције, турнеје у земљи и иностранству и све плоднија сарадња с „Монтенегротуристом“.

— Разлога за овако изванредну посјету домаћих гостију има више — изјавио

је Илија Рађеновић. — Један од основних је задржавање цијена пансионских и ванпансионских услуга на прошлогодишњем нивоу. Поменуто бих и добру пропаганду наших хотелијера на до мајем тржишту, нарочито акцију „Караван Монтенегро туриста“, која је имала великолик одјека на подручјима уже Србије, Косова, Војводине и СР Македоније, затим нешто бољу снабдјевеност, па изузетно лијепо вријеме током цијеле сезоне и, најзад, добро спроведене преме за дочек домаћих гостију.

Иако је туриста и ноћења било више него ранијих година — потоме ће протекла сезона остати забиљежена као изузетно успјешна — превеликом задовољство, ипак, нема мјesta. Треба још доста радити да би се гости на нашој ривијери осјећали што удобније. За туристичке и угоститељске раднике практично неће бити одмора. Још увијек се може прије рити односу између домаћина и госта, а приговорима више не би смјело да буде мјesta. Примијењено је да су власници соба прилично надмени, много што забрањују, замјерају и условљавају. Гостима то прилично смета и одлазе незадовољни, а познато је да су такви изгубљени за нашу ривијеру. И ове године је примијењено да су поједина домаћинства кршила одлуке о цијени лежаја, а било је и та квих који су чинили разне преступе. Томе се мора стати на пут.

Вријеме је да се предузму кораци за побољшање снабдјевености, асортимане робе, услуга у продавницама и самопослугама, затим на уређењу зелених површина и повећању паркинг простора — једном ријечју на стварању бољих услова за дочек гостију у наредној туристичкој сезони.

Г.

УЗ ЈУБИЛЕЈ
ДРУГА ТИТА

ГРАДИТЕЉ ИСТОРИЈЕ

Окољавајући и тражећи Тита, који је с војском непрестано измицао, појављивао се изненада и односно побједе, непријатељ је, немоћан и поражен у рату, из рекао једну велику истину: „Тито, то није појединач, то је назив за чио покрет!“

Друг Тито је, заиста, био и много више од легенде: младост ове земље, њена најљепша прошлост и најсвјет-

Друг Тито у данима рата

ТИТО ЈЕ РЕКАО

„...Братство и јединство је највећа тековина коју смо ми извојевали у овом рату, и ту тековину нека и данашње и будуће генерације чувају као зденицу свога ока“.

„...Ломити нешто што се стољећима и стољећима нагомилало, кидати то, уклањати и стварати нешто што је сазрело у најгенијализму главама које је човјечанство дало, и каналисати то ново — то је нешто најтеже што се уопште може замислiti, и то могу извршити само људи који су чврсто ријешени да истрају, који ће бити пожртвовани и дати све од себе да се то проведе. То су комунисти“.

„...Треба објашњавати људима. Не командовати, него упорно објашњавати. Командовати народом не вриједи. Командовати се може војском и другим униформисаним одредима, али народом се командовати не може. Народ је навикао да му се објашњава“.

„...Основа делегатског система јесте радни човјек, произвођач и грађанин, самоуправно организован у организацијама удруженог рада и другим обличима самоуправног организовања радних људи, у мјесним и другим самоуправним заједницама и друштвено-политичким организацијама“.

лија будућност. Све оне генерације које су понијеле терет побједе и оне које тек сада уче прва слова о социјализму, о правди, једнакости, братству и јединству, о свијету без рата, та колона вјечите младости, без обзира на године, носила је у себи, и носиће, дух створен у револуцији које су основно обиљежје дали Партија и Тито.

НЕПРИЈАТЕЉИ СВАКОГ ДОГМАТИЗМА

Као у рату и првим годинама обнове, Тито се стално налазио на челичном положају и био иницијатор свих акција у свим областима друштвеног, политичког и економског живота земље. „На нама, комунистима“ — рекао је он 1969. године — „је огромна одговорност, јер револуција још није завршена“. Он је упозорио да је задаја так југословенских комуниста да власт у име радничке класе претворе у власт саме радничке класе и свих радних људи. Корачајући тим путем, наши трудбеници подигли су преко два милиона становника, тако да сада свака трећа породица живи у стану изграђеном у току посљедње дveјse деценије. На високим школама и факултетима школује се осамнаест пута више студената него непосредно прије рата. Достигнућа у култури, науци и умјетности омогућила су значајно побољшање животног стандарда. За дveјse и по деценије животни вијек повећао се од 48 на 67 година. Тако импозантни резултати остварени су у систему самоуправљања, ко

је су радници прихватили као своју неотуђиву револуционарну тековину, свјесни да им јелино оно обезбеђује да, као слободни и равноправни производи и ствараоци, својим радом остварују боље услове живота. Изграђујући љепши и човјеку достојнији живот, наши радни људи — читав народ организован на Титовим принципима општенародне одbrane — чувају тековине наше револуције. „Сми сао постојања наше армије“ — рекао је друг Тито — „од самог почетка састојао се у улози бранитеља тековине наше народне револуције: њена улога била је од самог почетка усјерена на истјерирање окупатора и ликвидацију домаћих издајника, а онда на очување онога што је стечено“. Основу наше одbrane од спољних и унутрашњих непријатеља чини општенародна одбрана и самозаштита у којој је сваки радни човјек, сваки наш грађанин, од најmlađih до најстаријих, војник социјалистичке домовине. Упоредо с тим, да бисмо извршили своју историјску улогу у стварању социјалистичког друштва, морамо бити критички према себи и свом дјелу и, у исто вријеме, непомирљиви непријатељи сваког догматизма. „Ништа што је створено не смije за нас бити толико свето да не би могло бити превaziђено и да не би уступило мјесто ономе што је још напредније, још слободније, још људскије!“. То је наук друга Тита за кога је у Повељи народа и народности Југославије речено, између осталог, да је он најплеменитији којач слободе, који изазива трајну задивљеност свијета што не престаје да се пита шта значи бити Тито и у чему су она најскрivenija својства феномена који се зове Тито.

БЕЗ УСТУПАКА И ТРГОВАЊА ПРИНЦИПИМА

Југославија је стекла велики узглед у свијету, захваљујући њеној борби за мир и прогрес, принципијел ној политици и подршци свим мирљубивим, противимперијалистичким и антихегемонистичким снагама, свим напредним и револуционарним покретима. Сарадњу с другим партијама Савез комуниста Југославије темељи и развија на принципима равноправности и узајамног поштовања интереса, немијешања у унутрашње ствари и одговорности револуционарних партија и покрета пред својом радничком класом. Јер, како истиче друг Тито, „по комунистичком моралу сила нема никаквог права да одлучује у односима међу социјалистичким земљама, а комунистички морал

је тај који одлучује какви треба да буду поступци“. Говори о значају независне изградње социјалистичког друштва, друг Тито је на свечаном склопу Словенске академије знаности и умјетности изјавио: „Правилно постављање тих међусобних односа на датој етапи, кад још постоји — упоредо са социјалистичким — и капиталистичким земљама, кад још има народа који су национално угњетени, кад још има бездушиг — колонијалног поробљавања, итд., на датој етапи друштвеног развија у свијету, морају односима између земља које граде социјализам бити тако уређени да они охрабрују све, а нарочито мале народе, у борби за њихову националну и социјалну слободу и равноправност. Ти односи морају бити пример или, боље рећи, стимул за даљи развјитак социјализма у свијету, а не да буду кочница тога развијања“. Нешто касније, друг Тито је додао да би одустајање од принципа властије револуционарне борбе значило „санкционираји један метод који није ни марксистички ни интернационалистички, а то би у будућности дојијело огромне штете међународном радничком покрету“. Захваљујући оваквим принципима, Савез комуниста Југославије остао је досљедан Ленјиновим схватању да партија не смије правити теоријске уступице, нити трговати принципима.

Комунистичка партија Југославије одолијевала је многим притисцима и утијенама, али је увијек поштowała ово начело. Тако је поступила и 1948. године, одговарајући на Сталјинов притисак. Та борба морала се прихватали у интересу интернационализма и даљег развијања социјализма у свијету, за социјалистички морал и правилна схватања о односима међу земљама које граде и желе да изграде социјализам. „Искрство из недавне прошлости нас је научило“ — напомијено Титове ријечи — „да се социјализам не може остварити пасивним методима и ми смо зато и изабрали свој сопствени пут у социјализам, од рекавши се стаљинских метода. Насилним путем се може ликвидирати стари систем, оно што је одживјело, али се насиљним путем не може развијати и остваривати нови, најдемократскији друштвени систем — социјализам“.

Ријечима „Туђе нећemo, своје не дамо!“ друг Тито је најавио да ће се комунисти Југославије, и читав наш народ, у сваком тренутку знати супротставити притисцима с било које стране, борећи се за своју независност и суверенитет. Након више од двије деценије, на Берлинској конференцији 1976. године, он је подејао: „Данас се у комунистичком покрету све више афирмишу различити путеви борбе за социјализам и нове форме сарадње револуционарних и најширих демократских снага, засноване на принципима независности, равноправности, самосталности и немијешања“.

Као да је предвиђао оно што ће се догодити четврт вијека послије његове смрти, Владимира Илића Ленјина је далековидно упозоравао: „Било би смјешно истицати напу револуцију као некакав идеал за све земље, уобrazжавати да је она учинила читав низ генијалних открића и увела гомилу социјалистичких новина... Ако од себе будемо правили жабу, ако се будемо надували и бректали, бићемо обични хвалисавци“. Вриједи цитирати Ленјинове ријечи на сличну, односно исту тему тражења најефика-

„To Stari ide“ тих се шапат јави, дворана утихну и сва се утију то наше лице и радост обави образ првборца, свакој прије клупи и руку пружи, најмешен и богат, ковач устанка и градитељ плана у земљи овој. Њен највећи бродар.

(Марин Франичевић)

снијих средстава борбе и путева за даљи развој социјалистичких друштвених односа с обзиром на специфичне услове друштва. „Ми чинимо доктринари“ — рекао је он — „Наше учење није догма, већ руководство за акцију. Ми не претендујемо на то да Маркс или марксисти знају пут у социјализам у свој његовој конкретности. То је глупост. Ми чинимо правца тога пута; ми чинимо које класне снаге воде тим путем, а конкретно, практично — показаће само искуство милиона ка десни прихвате посла“.

ПРЕКО СТО ДРЖАВНИЧКИХ ПОСЈЕТА

Несврстана социјалистичка земља чија се спољна политика темељи на одлучној борби против империјализма, колонијализма, политици силе и свих видова обесправљања и угрожавања слободе народа, Југославија је ангажована у борби за поштовање независности и самосталности сваке земље, за мир и прогрес у свијету, равноправну међународну сарадњу, за демократске односе међу народима и државама. У реферату на Деветом конгресу Савеза комуниста Југославије друг Тито је, између остalog, истакао: „Снага социјализма је у томе да уважава и демократским разјешавањем повезује различите и противује интересе који извиру из разноврсних услова и богатства националних путева и облика социјалистичке праксе и процеса у појединачним земљама и регионима свијета. На тој основи изграђује се социјалистички интернационализам који по дразумијева и узајамну подршку и помоћ револуционарних, социјалистичких и прогресивних снага у свијету, као и њихову међународну солидарност и јединство акције у борби за даљи развијатак, прогрес и социјализам. Свако мијешање у унутрашње ствари других земља и партија, свако наметање рјешења или „модела“ извана може само да успорава социјалистички преображај свијета и, према томе, у супротности је са циљевима социјалистичког интернационализма“. Као један од најистакнутијих поборника политичке активне мирољубиве коегзистенције, друг Тито се зајаже да она буде облик односа међу свим земљама и државама, без обзира на карактер њиховог унутрашњег уређења. Несврставање је, према његовим ријечима, „израз животних интереса и заједничких по потреба народа да живе у миру, слободи и независности, да буду равноправни учесници а не посматрачи на међународној арени“.

На својим путевима мира друг Тито је посетио многе земље Европе, Азије, Африке и Латинске Америке. Учинио је преко сто државничких посјета у преко 60 земаља и примио око 150 шефова држава и влада. На многим универзитетима промовисан је почасни доктора наука и добио је пиз одликовања, међу којима већа поменута Орден Ленјина, Орден Карла Маркса, Орден Побједе, Орден Октобарске револуције, Награду „Павархадал Нехру“. Носилац је свих највиших југословенских одликовања, међу којима и три ордена Народног хероја. Човјек у најпунјијем значењу те горде ријечи, друг Тито — свим својим бићем и свим својим дјелом — припада не само народу из чијих је њедара израстао, већ и исто рији чији је најеминентнији градитељ.

ТРИДЕСЕТ ГОДИНА
САВЕЗА БОРАЦА

НЕМА ДРУШТВЕНОГ ПИТАЊА КОЈЕ НИЈЕ И БОРАЧКО НИТИ БОРАЧКОГ КОЈЕ ИСТОВРЕМЕНО НИЈЕ ДРУШТВЕНО

На свечаној сједници, посвећеној 30-годишњици Савеза удружења бораца Народноослободилачког рата Југославије реферат о развоју и задацима ове организације поднис је друг Пеко Јелићевић из чијег излагања објављујемо краји од ломак.

Читав послијератни период, који се управо поклапа с постојањем и дјелатношћу Савеза бораца Југославије, протекао је у напорима радничке класе и осталих радних људи наше земље да се презазиђу тешка наслеђа из предратног периода и обновом и изградњом земље отклоне последице ратних разарања и пustošења; да се на текови нама народноослободилачке борбе и социјалистичке револуције, као новим основама друштвеног развоја, остваре што већи резултати у привредној, културно-просветној, социјално-здравственој и осталим сферама жије вата нашег друштва; да се изврши темељита промјена у друштвеним односима на истински социјалистичким основама; да се учарсти и развије равноправност националних народа и народности; да се ојачају самосталност и прогресивна улога Југославије у међународним односима и међународном радничком и другим прогресивним покретима. И све то, упркос тежњама и акцијама — укључујући пријетње, притиске и грубе настрадаје — спољашњих непријатеља и кроз сталну борбу против отпора и активности антисоцијалистичких и антисамоуправних снага унутар земље, које су се — вишпе или мање прикривено или и отворено — супротстављале политици Савеза комуниста Југославије...

Наша опредељења и најважније вриједности нашег друштва самоуправни социјалистички систем, несврстavaњe, братство и јединство, концепција и читав систем општенародне одбране и друштвене самозаштите, водећа улога СКЈ, привреда на изградњу — били су и основни задаци и садржаји на којима се за протеклих 30 година — заједно с осталим прогресивним снагама нашег друштва на челу са Савезом комуниста и другом Титом — ангажовале, борила и потврђивала наша борачка организација.

БОРЦИ РЕВОЛУЦИЈЕ У ЖИЖИ СВИХ ЗБИВАЊА

Остварујући задатке из порука друга Тита да СУБНОР треба да дјелује као политичка организација — савез ратника, револуционара и друштвено активних бораца за социјализам — чланство нашег Савеза за читаво ово вријеме ангажовало се и активно радило го тово на свим подручјима друштвеног живота. Борци револуције били су у жижи свих збијања и кргања у нашем друштву и, у великој већини, у првим редовима борбе за остварење програмских задатака Савеза комуниста, развијање и изград-

Николај Пирнат: Борили су се, крварили... (линорез)

њу нашег самоуправног социјализма, његову заштиту и одбрану. Ангажујући се у борби за социјализам, самоуправљање, братство и јединство, слободу и независност наше земље, за политику несврстаности и мир у свјету, борци су то чинили стијурни да се тиме боре за трајне вриједности наше револуције и да тим путем обезбедеју њен континуитет.

Искуства борачке организације увијек су од посебног значаја у општој акцији свих организованих социјалистичких снага у борби за остваривање циљева које су поставили Савез комуниста и друг Тито. Борци НОР данас воде битке за развој не-посредне социјалистичке демократије кроз Социјалистички савез, делегатски систем, у органима и институцијама социјалистичког самоуправљања. Они нису прихватили позицију да буду посматрачи крупних историјских дogađaja, већ сустално били активни и равноправни учесници револуционарног покрета и изградње самоуправних социјалистичких одласка. Таја досљедност и одлучност бораца у остваривању задатака које поставља Савез комуниста, као и општа друштвена ревалоризација класног и револуционарног вриједности и даље развијање тековина НОБ кроз нови Устав, допринојују са да се СУБНОР афирмише као политичка организација чији чланови имају изузетно револуционарно искуство, уживају велики узглед и могу успјешно да дјелују на свим друштвеним питањима.

У току протеклих 30 година Савез бораца посвећен је посебно пажњи:

- његовању и развијању револуционарних традиција,
- јачању општенародне одбране и друштвене самозаштите,
- развијању борачко-инвалидске заштите и
- међународној сарадњи бораца.

НЕПРЕСУШНИ ИЗ- ВОР РЕВОЛУЦИОНАРНЕ ИНСПИРАЦИЈЕ

Народноослободилачка бора представља најсјајније странице наше револуционарне историје и због тога су њене тековине и поруке непресуши извор револуционарне инспирације. Ради то га његовање револуционарних традиција био је један од темељних задатака Савеза бораца, утврђен на његовом оснивачком конгресу, а временом је постао брига свих социјалистичких снага — од школа, научних установа и културних институција до друштвено-политичких и организација удруженог рада.

Његујући револуционарне традиције, СУБНОР је стално развијао и продубљивао

сарадњу са свим друштвено-политичким организацијама, како би радни људи, посебно млади, кроз разне активности, што боље упознали пут којим се наше друштво кретало у свом развоју и усвојили етику и циљеве наше револуције, као основу и критеријуме за властито понашање и друштвено ангажовање.

Борци су увијек енергично дизали глас против сваког покушаја девалвирања наше револуције и blaћenja њених бораца, против пророда малограђанштине и шунда у нашу културу, као и свих покушаја противника нашег самоуправног социјалистичког друштва, да злоупотребљавајући слободу стваралаштва, намећу младој генерацији и нашој социјалистичкој заједници туђу идеологију и политику. Борачка организација се, истовремено, борила за онемогућавање једностроног — традиционалистичког приступа нашој револуционарној прошlosti и одлучно се залагала за њен континуитет у свим револуционарним преображајима нашег друштва.

При третирању традиција и у практичном раду на њиховом његовању и развијању, борци полазе од тога да су генерације које су учествовале у револуцији имале ту историјску шансу да остварују и изразе стичке и моралне вриједности наше Партије, нашег револуционарног покрета, наших народи и Радничке класе. Зато револуционарне традиције и не могу бити власништво само једне генерације, нити дјело само једног историјског раздобља или епохе...

ОДБРАНА СФРЈ — ЈЕДИНСТВЕН ИНТЕ- РЕС РАДНИЧКЕ КЛАСЕ

Одбрана земље има најглашено место у задацима и пракси дјеловања СУБНОР-а. Чланови борачке организације су — уз Савез комуниста, ЈНА, државне органе, друштвено-политичке организације и друге чиниоце — дали значајан допринос јачању одбрамбене способности наше земље. То је и разумљиво када се има у виду да су наши унутрашњи друштвено-политички и економски развитак, посебно наша независна и несврстана међународна, позиција и политика, били под сталним притисцима и настajima. Очување безједноста било је могуће само уз висок степен борбене спремности и организованости читавог друштва за одбрану.

Одбрана СФРЈ јединствен је интерес радничке класе, радних људи и грађана, свих народа и народности који су, не једнапут, показали да су спремни свим средствима бранити интегритет и суврениитет своје братске и равноправне заједнице.

Чланови СУБНОР-а непосредно су се ангажовали на извршавању бројних задатака у припремама за одбрану земље. Као непосредни извршиоци задатака на свим подручјима општенародне одбране, дали су видан допринос да се, на идејним

основама Савеза комуниста, конкретизују задаци и остављају улога политичких и друштвених организација у припреми становништва за одбрану. Допринијели су усвајању концепције општенародне одбране и њеном све успјешнијем реализацију у пракси.

Револуционарно и ратно искуство, морална снага учесника НОР-а, уз сталан идејно-политички рад, значајно су помогли јачању морално-политичког јединства и социјалистичког патриотизма наших радних људи и грађана за одговорно извршавање и остваривање својих права, дужности и обавеза, за спремност на одрицање и жртвовање, храброст, сналажљивост и ефикасност у одбрани земље.

Борци и њихове организације нарочито су се истрајно борили за развијање братства и јединства и југословенског социјалистичког патриотизма, као основе одбрамбене способности нашег друштва, а против национализма, шовинизма, сепаратизма, унитаризма, као и против свих негативних појава у друштву које су утицале на слабљење морално-политичког јединства и спремности нарада за одбрану земље. Борци учествују у припремама територијалних јединица у радним организацијама, мјесним заједницама, општинама и у бројним другим облицима рада у склопу општенародне одбране и са-мозаштите.

На плану рјешавања социјалних и економских проблема бораца на изградњи система заштите бораца и инвалида учињено је много, захваљујући напорима читаве заједнице. Постигнути су крупни резултати у унапређењу система и остваривању права бораца, војних инвалида и породица палих бораца. Тај систем је, углављом, заокружен и основни проблеми су задовољавајуће решени, у складу с нашим материјалним могућностима и општим развојем нашег друштвено-политичког система. Сви чиниоци друштва — почев од организација у дружену града, па до наше најшире друштвено-политичке заједнице — сваки на свој начин и у свом дјелу о правима бораца и инвалида.

При рјешавању ових питања имала се, и има, у виду чиниоца да борачка организација није једног тренутка није била циљ сама себи, па, према томе, ни њено ангажовање на овом дјелу посла није могло бити сведено на просторе борачке организације, јер нема друштвено-политичко питање које, истовремено, није и друштвено...

Извиђачи у општенонародној одбрани

ДРУГ ТИТО ЈЕ РЕКАО: „... Ми смо досљедни и упорни борци за мир у свијету... Ми морамо бити спремни да сваког одвратимо од агресије, да спремни доче камо рат, ако до њега дође“. Зато наши народи желе мир и слободан развијат — они цијене слободу за коју су дали велике и драгоцене жртве у прошлом рату.

Позната као мирољубива и несврстана, наша земља није поштеђена од покушаја притиска разних реакционарних, империјалистичких и хемонистичких снага у свијету, чији је циљ да спријече, односно успоре развој самог правног социјалистичког друштва. Постоје не могу остати равнодушни према таквим појавама, наши народи су упућени на стварање одбрамбеног система који се ослања на широку друштвену базу. А пракса је показала да је општенонародна одбрана најбољи пут у одбрани земље од сваког агресора и свих врста агресије. Отуда и потреба да

вилне заштите евидентирају сву извиђачку опрему, како би се с њом рачунало у случају потребе.

Извиђачке јединице треба комплетно укључити у одређене формације цивилне заштите — према њиховој специјалности (прихватавање становништва, болесних и рањених, пружање прве помоћи, служба веза, АБХ заштита, осматрање и извиђање, курирска служба, саобраћајци, ватрогасци, изградња склониšта у насељу и природи).

Да би се извиђачка организација уклопила у масовне припреме становништва за ванредне прилике и околности, треба поклонити пуну пажњу обради програма који се односи на пионирске радионице, организовање живота у природи, таборе, зимовнике, прву помоћ, топографију, сигнализацију, осматрање и извиђање, хигијену марша и потпуно познавање мјеста у којима јединица живи и ради.

Забављање тих програмских задатака неопходно је обезбиједити стручни кадар, повезујући се с другим организацијама — Црвеним крстом, Аутомото друштвом и ватрогасном јединицом.

У случају групног опредељења чланства за рад у некој специјализованој формацији цивилне заштите, неопходно је да се таква групација, посебно старијег чланства, обрати за помоћ војним, друштвено-политичким и стручним органима и организацијама. Извиђачи треба да се оспособе за вожњу бициклом, мопедом и моторциклијом (према узрасту), телефонију, телеграфију, радио-технику и фотографију, јер се сва та знања и вјештине корисно укљапају у програме рада свих извиђачких и јединица цивилне заштите. Указује се потреба да наше специјализоване јединице помораца, у складу са својим програмима, интензивирају рад на савлађивању знања и вјештине везаних за услове на води. Добро би било да се извиђачи масовно укључе у рад стрељачких дружина, како би стекли основна знања о руковању оружјем, а старији чланови и у рад цудо и карате клубова где би савладали основне вјештине самоодbrane.

У ОРГАНИЗАЦИЈИ ЦРВЕНОГ КРСТА

Црвени крст Црне Горе организује ових дана велику сабирну акцију материјалних добара која ће обухватити све мјесне јединице, друштвено-политичке и основне организације удруженог рада и читаво становништво наше Републике. С тим у вези Предсједништво Црвеног крста општине Будва одржalo је проширену сједницу на којој је формиран штаб за руковођење овом значајном акцијом, која треба да буде и смотра наше организованости и спремности да у тешким ситуацијама правовремено притечмо у помоћ настрадалима, што значи да ће она у неку руку бити испит солидарности.

се поклони већа пажња премају цјелокупног становништва за одбрану земље, што је право, највиша дужност и част сваког грађанина.

Извиђачка организација треба да се, међу првима, укlopи у припреме становништва наше комуне за ванредне прилике и одбрану земље. Од Одјељења народне одбране треба тражити да се извиђачким одредима дају прецизни задаци за случај елементарних непогода и напада на нашу земљу. Приликом њиховог утврђивања треба узети у обзир узраст чланова у појединим јединицама и обезбеђење неопходних средстава за обављање свих задатака. Ради њиховог успјешнијег остваривања, у Штабу за цивилну заштиту треба да буде неки извиђачки руководилац који би јединицама преносио најважније закључке и задатке. Не би било лоше да Штаб ци-

наши одреди — „Нико Анђус“ и „Вукица Митровић“ — могли би да организују интересантну вјежбу под називом „Ништа нас не смије и зненадити“. Њу би извиђачи и планинке са задовољством прихватили и у току ње приказали своју снажну вјештина.

У години Титових и наших јубилеја извиђачке јединице могле би да организују такмичење по свим дисциплинама, како би за Дан армије најбоље добиле називе „Партизанска чета“ и „Партизански одред“, односно одликовања Сребрни и Златни јаворов лист.

Божо Мартиновић

ПРИМЈЕНА ЗАКОНА О УДРУЖЕНОМ РАДУ

СПРОСТ И ЈАВАШЛУК

Комисија за праћење спровођења Закона о удруженом раду, заједно с представницима организација удруженог рада, разматрала је активност ООУР-а, интересних јединица и друштвених служби. Одмах треба речи да се са оним што је до сада урађено на овом важном послу не може бити задовољно. Половине се непотребно одлажу и чека помоћ са стране, а заправо се да послови треба да ураде сопственим снагама. Оцјењује се да је највећи пропуст у читавом овом сложеном и одговорном послу што се непосредно произвођачи не укључују у активност око примјене закона. Друштвено-политичке организације и самоуправне структуре у ООУР, истакнуто је, морају да овом питању поклоне више пажње, посебно у срединама где је дошло до „прекида на везама“.

На извршавању овог затака до сада су најактивније биле организације удруженог рада у саставу „Монтенегротуриста“, неке у Комунално-стамбеном предузећу и, посебно, „Зете филм“. У овој последњој организацији сви самоуправни акти су донијети и усвојени. Правилник о радним односима, дисциплинској и материјалној одговорности и заштити на раду донијеће се послије усвајања Закона о радним односима, тако да ће у „Зете филму“ све бити урађено на вријеме. Потешкоћа са самоуправним актима неће бити ни код организација Монтенегротуриста“, с обзиром да је читав овај посао схваћен врло одговорно. Угоститељима се замјера да у разматрању аката нису ангажовани непосредне производи, а тај пропуст се правда тешко

ћама око окупљања радника. С обзиром да је туристичка сезона при kraju очекује се да ће у завршним поступцима око доношења самоуправних аката бити укључен мак симални број запослених.

Подугачак је списак организација које на изради самоуправних аката нису много урадиле. Међу њима су „Јадран“ неке организације Комунално-стамбеног, пекара „Топола“, Завод за изградњу и уређењу Будве, „Хемпро“, Електроиндустрија, ПТТ, „Путник“ и туристичко насеље „Прага“. Неке од њих очекују „рјешења“ из својих матичних организација, друге рачунају да би најбоље било да им то неко уради, па — коштало колико коштало. Такви „потези“ могу касније да се освете, јер посљедице из неадекватне примјене закона могу да буду

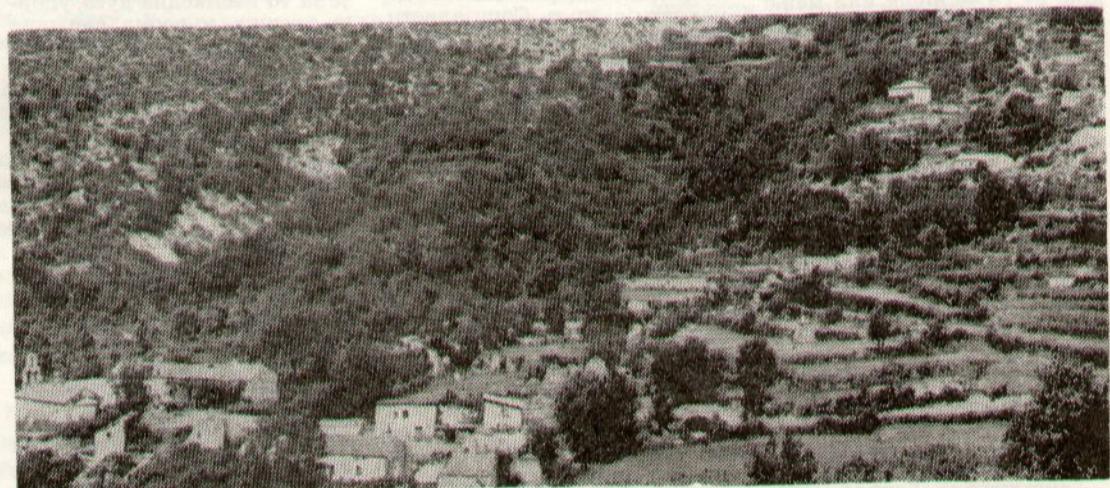
ду велике. Комисија за праћење примјене Закона упозорава да треба прићи конкретним пословима и да их треба убрзати. Јер, до краја године није остало много времена, а читав посао је обимат. Повлачи се да се у садашњој фази рада не треба бојати грешака, оне ће се најбоље исправити кроз јавну дискусију, а и Комисија је спремна да пружи помоћ где год буде потребно.

Најмање је на овом послу урађено у интересним заједницама и организацијама друштвених дјелатности. Код њих је, изгледа, и овог пута највећа узданица — преписивање. Или, можда, мисле да за њих „клавузла“ о исплаћивању загарантованих личних доходака неће важити, јер они су, забога мезим-чад „друштвених јасала“.

Д. М.

Успјела акција солидарности

У емицијама Радио Титограда у неколико најважнијих објављено је како није успјела акција за прикупљање средстава за помоћ пострадалима од елементарних непогода у СР Словенији, тачније за изградњу основне школе у селу Којиско код Нове Горице. Обратили смо се поводом тога за обавештење предсједнику Општинске конференције ССРН Љубу Анђусу и секретару Општинског синдикалног вијена Милораду Далчевићу, који су изјавили да је ова хуманитарна акција поздрављена од свих радних људи и грађана Будве, Петровца и Светог Стевана. Општинско синдикално вијеће уплатило је 11. фебруара — седамнаест дана прије предвиђеног рок-а 150.010,00 динара Скупштина општине 23. фебруара — 78.000,00 динара за фонд солидарности. Акција је, дакле, у потпуности успјела и зато нас чуди неодговорно информисање јавности од стране Радио Титограда који је требао да поздрави и истакне за примјер масовност радних људи и грађана наше општине и у овој акцији.

Горњи Побори

Ускоро пут до Кнежевића

Сложна браћа кућа граде, каже народна пословица. Побори су се договорили да продуже пут до заселака Кнежевићи, Бељевићи и Шумари докле још једино на подручју општине није стигао. Сакупили су се да свака „радна снага“ одради десет дана, и очекују да ће у марта идуће године тај заједнички договор моћи да прославе. Но, њихова жеља и спремност да помогну изградњу пута нису доволни да се овај користан посао и оконча. Зато су одлучили да траже помоћ од организација удруженог рада.

— Треба да изградимо два километра пута до последње куће у Кнежевићима. Он путе пење до надморске висине од 750 метара, а то је довољан податак који говори да смо „загризли“ у повељни залогај. Јер, треба да изградимо мост, затим на путу ће се морати савладати и поголема стијена, па све то нећемо моћи урадити ако нам се не

помогне — каже Иво Марковић, члан Иницијативног одбора за изградњу пута.

Већ неколико мјесеци у Кнежевићима, Бељевићима и Шумарима изградња пута је главна тема разговора. Тридесет домаћина га очекују. Њиме би лакше и брже стијали кућама са пијаце, из посјета рођацима и пријатељима, с радног мјesta и из школе. Пут би допринио да се измијени начин живота ових вриједних људи, а од њега би користи имали и други. У Поборима кажу да је све више оних који се враћају родитељским кућама, Овде је усипевају и грожђе и смоква, стада и крда овца и коза су из године у годину све већа. Било би, тако, из Побора и више сира, воћа и поврћа на пијаци у Будви, а сјутра у Бељевићима и Светом Стевану.

Изградњу пута до Побора треба помоћи, јер он није само жеља него и — потреба.

Д. Н.

Брига о кадровима - трајан задатак

Недостатак стручног кадра представља веома озбиљан проблем и лимитирајући фактор даљег развоја нашег туризма. И овогодишња сезона показала је да није било довољно окваликованих угоститељских, туристичких и других радника за најважније послове и да је — иако ни то није нимало једноставно — лакше изградити туристичке објекте и довести гостије него

ОДМАРАЛИШТЕ ЗА ИНВАЛИДЕ

Припреме за изградњу новог одмаралишта у Петровцу прилично су по одмакле. Одабран је пројекат, ускоро ће бити расписана лиценција за извођача радова и очекује се да ће градња почети крајем ове године.

Одмаралиште ће бити намењено ратним и мир подопским инвалидима. Оно ће бити хотелског типа, располагаће са 220 лежаја, имаће централно гријање, затворени базен и салу за рекреацију и рехабилитацију која ће бити савремено опремљена. Тако ће одмаралиште радити током цијеле године, а рачуна се да ће годишње кроз њега прони и до 5000 пацијената. Изградња овог објекта стајаће око 55 милиона динара.

ДОГОВОР У „МОНТЕНЕГРОТУРИСТУ“

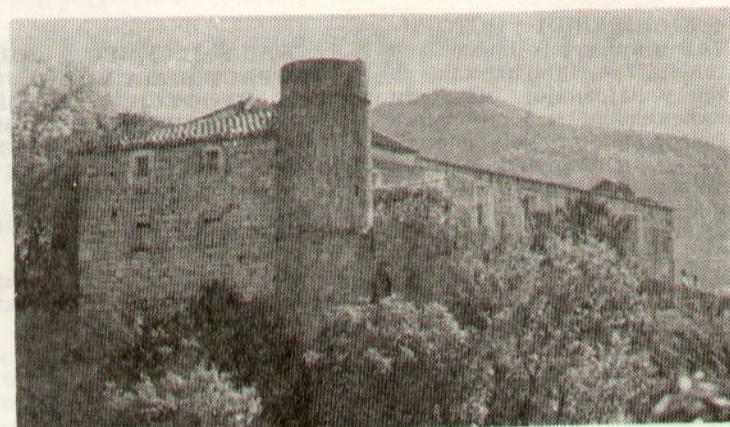
Споменици културе у развоју туризма

Туристичке вриједности наше Републике нијесу само пјешчане плаже, планинска језера, рјечни кањони и друге природне ријеткости и љепоте, него, исто тако, културно-историјски споменици. Многи гости од оних десетина и стотина хиљада, који сваке године посјењују нашу ривијеру и Црну Гору, долазе да би обишли крајеве и људе и да би уживали у нашем културном благу.

На десетине значајних објеката наше прошлости налази се у свим крајевима Црне Горе од Игала до Плава и Рожаја. Они у близини саобраћајница доступни су љубитељима стварија, док су многи далеко и готово скријени од туриста.

Највише културно-историјских споменика налази се на Цетињу, у Бару, Будви, Улцињу, Котору, Херцег-Новом, Титограду, Бијелом Пољу, Шљивљима и Никшићу. Посебно ваља поменити Цетињске музеје, а прије свега Његошев маузолеј на Ловћену, који ће, након завршетка пута Будва — Цетиње, бити много близак посјетиоцима „метрополе црногорског туризма“.

Ријетко који културно-историјски споменик има проспект, а може се с правом приговорити и водичкој служби која би требала да на популаран начин упознаје туристе с прошлопоју поје-

Манастир Подмаине

диних мјеста и значајем споменика културе.

У посљедње вријеме предузимају се обимни радови на заштити појединачних споменика, док стотине других пропадају, а међу њима будванске бедем и мозаици у Петровцу, између многих других. Оно што збут времена учини за неколико вјекова, несавјесни туристи, пролазници и мјештани упропасте за неколико година.

На консултативном састанку „Споменици културе у функцији развоја туризма“, који је у сарадњи с „Монтенегротуристом“ организовао Секретаријат за образовање, науку и културу СР Црне Горе, узели су учешћа, поред домаћина ХТП

„Монтенегротурист“, Републички завод за заштиту споменика културе, „Музеји Цетиње“, културни центри при морских општина, Црногорска академија наука и умјетности, туристичке агенције са Црногорског приморја, Привредна комора СР Црне Горе, Туристички савез Црне Горе, Комитет за туризам Извршног вијећа Црне Горе, СИЗ за културу Црне Горе — укупно преко двадесет организација. За сваку је похвалу што се у нашој Републици почело организовано радити на презентирању споменика културе са освртом на њихову функцију у туризму.

Уводно излагање подноје др Зоран Лакић. Истакнуто је да Црна Гора има бојат споменички фонд, који још није на прикладан начин укључен у туристичку привреду. С обзиром да је крајње вријеме да се учини озбиљнији напори у том правцу, предложено је стварање стно-парка, који би говорио о нашој традиционалној култури на једном месту. Водичка служба још увијек није способна да презентира на најбољи начин наше јуче, данас и сјутра у свим видовима од најстаријих споменика културе до оних који су настали у социјалистичкој самоуправној Југославији.

Због сложености инкорпорирања споменика културе у туристичку привреду и успостављања чврших и логичних односа између културе и туризма у свим видовима, неопходно је стручно и кадровски оспособити све чинионце да би могли ускладити интересе културних и туристичких посланика. Једино на таквој основи можиће да дођи до коначних договора, који би и нормативно били прецизирани. Највидије место на састанку заузело је питање водичке службе, која не испуњава постављене задатке. Водичи у својим, најчешће производњним, интерпретацијама, не излазе из 19. вијека, тако да странац добија погрешину слику о да нашњем тренутку наше земље. А водич мора да буде наоружан знањем језика, културно-историјским и знањем политike коју Југославија спроводи, односно да страним гостима преноси шта значе самоуправљање и несврстана политика наше земље.

У резимеу састанка закључено је да радне групе у најскорије вријеме припреме прејед даосадашње нормативне дјелатности.

С. П.

Група дистрофичара пред хотелом

На лијечењу у „Сплендиду“

У септембру ове године група од 45 дистрофичара боравила је у хотелу „Сплендид“ у Бечичима — пише нам Оливера Јандрић, председник Удружења дистрофичара Београд. — Ово је први пут да дистрофичари из Београда бораве на буданском ривијери. У септембру прошле године ови млади људи су се први пут упознали са својим домаћинима у „Сплендиду“. Ове године дошли су поново и, како кажу, то је најбољи доказ да су били лијепо примљени.

Дистрофија мишића је болест која скоро искључиво погађа јеџу и младе људе, доводи до пропадања мишића, све тежег кретања и везаочности за инвалидска колица. Како медицина још не познаје лијек за ову тешку болест, млади људи се снажном воље боре да је побиједе како би се вратили у своју средину ради нормалног школовања, запошљавања и укључивања у живот. Основали су удружење, које им је ослањац у борби за активан и пуну живот. Захваљујући томе, они више нису усамљени болесници без будућности, већ људи које је пријатно упознати и чија љубав према животу ствара оптимизам и код здравих особа.

Оно што се у почетку чинило немогућим,

за само три године рада њиховог Удружења постало је стварност. Удружење је створило је слове да сви његови чланови који су школског узраста похађају основну или неку другу — редовну или дописну — средњу школу. За one који су већ стекли стручну спрему најено је запошљење. Удружење обезбеђује превоз комадијем у школу и на посао, као и кретање својих чланова, који, иначе, не могу да користе уобичајена превозна средства.

Прошле године чланови Удружења су први пут добили право на климатско лијечење и, како кажу, дошли су бојажљиво, јер су имали искуство да неки туристички центри нерадо примају „болеснике“ у својим објектима. Гостопримство које их је дочекало у хотелу „Сплендид“ учинило је да дођу поново и да желе да и идуће године проведу вријеме свога опоравка „код три Јована и три Бранка“ — како у шали кажу, а то су Бранко Очанић, шеф рецепције, Бранко Мартиновић, шеф шанка, и Бранко Пинак, који им је направио „писту“ од дасака да се лакше крећу по пјеску до мора, затим коно бари Јован Кашлик, Јован Дапчевић и Јован Манојловић.

— Неправедно је истицати имена појединача — каже Оливера Јандрић — када нисмо у могућности поменути читаве особље хотела, јер неки човјек у овој кући на кога бисмо се могли пожалити.

Посљедње вече домаћини су овој групи поје-

тију приредили опроштајну вечеру.

— За некога би наш боравак у Бечићима мого да изгледа као угодно летовање, али за нас то је више од тога — каже Оливера, — Наши чланови послије повратка са овог лијечења зора већимо се осећају много боље; Осим тога, један други моменат је много значајнији: промјена средине и то тако пријатна, сусрет с природом и људима који нас не примају болећиво, већ простородачко и с разумевањем, боравак у средини која није болница ни лечилиште пружа једну другу врсту лијека — ограбљење и знајачну помоћ у борби против дистрофије, пред којом класична медицина стоји још увијек беспомоћно.

В. С.

УЗ СТОГОДИШЊИЦУ РОЂЕЊА ЈОВАНА СКЕРЛИЋА

Књижевни историчар, Јован Скерлић (1877 — 1914) истицао се још у најранијој младости несвакидашњом бистрином и неиссрпном радном способношћу, а од првих разлога гимназије записивао је у дне внику шта је све читало и чиме се највише одувешавао. Већ као дјите заинтересовао се за живот и дјело Светозара Марковића, чemu је до пријатељства његовог оца и социјалисте Ваље Пелагића. Од шеснаесте године објављује осврте на новоизашле књиге, а 1897. приказом есеја Марка Цара стиче глас даровитог критичара. Послије завршених студија прatio је више од једне деценије књижевни живот, писао програмске есеје, сарађивао у „Српском књижевном гласнику“, био иницијатор многих књижевних и културних подухвата, оснивач и први секретар Удружења књижевника. Књижевник чија је страст политика и политичар чија је професија историја књижевности, он је, као и у животу, и у књижевности страсно вољио и мрзio епохе и људе. Његово оцењивање да све може није потицало само из снаге и самопоуздања него и из вјерovanja да ништа није тешко. Волио је мегданције — Васу Пелагића и Светозара Марковића више од свих других — и био је мегданџија и сам.

Упоредо с вођењем текуће критике, Скерлић је објавио низ дјела: „Јаков Игњатовић“, „Омладина и њена књижевност“, „Српска књижевност у XVIII вијеку“, „Светозар Марковић“, „Историјски преглед српске штампе“ и „Историја нове српске књижевности“. „Учитељ енергије“, како га је називао један од његових најмлађих ученика, Бранко Лазаревић, Скерлић је био јединствен примјер како у књижевности треба да се ради и — како се не ради; као да је држao не перо већ сјекиру, он је — попут њему тако драгих шумадијских сељака, који су, крчећи шуме, оснивали насеља, просијеџали путеве и орали пропланке — кресао, обарао, ограђивао и гонио на рад. Зато се не треба чудити што је често оштро нападан, омаловажаван, вријеђан и онемогућаван. Матош му је замјерао свашта и оптужио га као плаѓијатора, Андра Гавриловић га је политички потказивао, Душан Николајевић га је сматрао носиоцем нездравог утицаја у књижевности. Оптуживали су га да је до гласа дошао без заслуге, помоћу рекламе, личних и котеријских веза, да је непримјер, лишен правога, урођенога смисла за литературу и умјетност, да је „искључио и тјесногруд до хистеричности... Иако се чеки од његових критичара дана помињу само по томе што су њега нападали, Скерлић је знао бити и одметник, који је имао своју чету и својјатак“. У његовој „Историји нове српске књижевности“ — не књизи, већ „грађевини јасног плана, чврсте конструкције, одабраног материјала и савршених пропорција“ — централна мјеста не заузимају Његош и Лаза Костић, Јаков Игњатовић и Војислав Илић него Доситеј Обрадовић, Вук Каракић и Светозар Марковић. Лаза Костић — пјесник „Минадира“,

КАДА ЈЕ УМРО „КЊИЖЕВНИК ЧИЈА ЈЕ СТРАСТ БИЛА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИЧАР ЧИЈА ЈЕ ПРОФЕСИЈА ИСТОРИЈА КЊИЖЕВНОСТИ“, У ТУ НЕОЧЕКИВАНУ ВИЈЕСТ НИКО НИЈЕ ХТИО ДА ПОВЈЕРУЈЕ: ЧИНИЛО СЕ ДА ЈОВАН СКЕРЛИЋ — ЗАТО ШТО НЕ ТРЕБА ДА УМРЕ — НЕ МОЖЕ УМРИЈЕТИ!

„Спомена на Руварца“, „Самсон и Далиле“ и „Максима Црнојевића“, писац бриљантних есеја, критика и филозофских трактата, предводилац Хомера и Шекспира, писац коме по разноврсности дара и рада нема такмаца у српској књижевности — по Скерлићу је глумац и опсјенар, који је „почео рукувати са каламбурима као вашарски мађионичар запаљеним свијећама и оштрим ножевима“. За њега је Дис један од оних „несрећних људи у чију је слабу главу ударило јако вино литературе“, чије пјесме „немају никаквога смисла“ и остају „гомила пра злих ријечи“. И Стеван Сремац је за њега писац „без великих књижевних амбиција, без јаче књижевне интелигенције, затвореног духа и уског видика“ — као да у Сремчевим романима није видио „живописне тапiserije лудих сцена из живота, ни открио у њиховом писцу горчину човјека који се резигнирано осмјехује на своје јунаке! На другој страни, Ђура Јакшић је за Скерлића не само „један од највећих лиричара наше књижевности“ него и „један од мајстора српске прозе“, а Нестор Жучини (Прока Јовчић) „нека врста српског Максима Горког“, „сасвим личан, оригиналан и крепак пјеснички талент“.

Творац модерне књижевне хронике, који је допринио процвату савремене српске књижевности, Јован Скерлић

ГОСТ РЕДАКЦИЈЕ

ИЗНЕНАДА СМО СРЕЛИ једног од даровитијих црногорских репродуктивних умјетника, Драгољуба Шобајића, пијанисту и педагога који живи и ствара у Београду. Иако потиче из породице, која је дала низ значајних имена на пољу културе, научне, дипломатије и публицистике, Драгољуб Шобајић је ново име репродуктивне музичке умјетности.

Када смо га запитали, да ли би концертирао у Црној Гори, односно да ли би учествовао на фестивалу „Дани музике Свети Стефан — Будва“, Шобајић нам је одговорио:

— Био бих веома почастован да учествујем на једној таквој манифестији југословенског карактера. „Дани музике Свети Стефан — Будва“ имају веома велики узглед иrenomе код нас. Нисам имао прилике да дођем на овај фестивал, али, уколико би ми селектори у Црној Гори пружили шансу, радо бих овдје музичирао. Тиме бих желјио да дам свој скромни допринос развоју музичке умјетности и културе у Црној Гори, чија традиција на овом пољу за боље обавијештене досеже и неколико вјекова уназад, што поткрепљујем музичким инструментима при казаним на фрескама Морана

Јован Скерлић

највише је утицао на омладину из чијих је редова о њему речено да је „учитељ енергије“, „наш апостол“, „монумент наше расе“. Имао је природу не само писца, ни само научника, ни предавача, већ и оних који воде војске, с тим што је он водио битку на књижевном пољу. Зато у неочекивану вијест да је умро нико у први мах није хтио да повјерује: чинило се да Јован Скерлић — зато што не треба да умре — не може умриjeti.

M,

Пијаниста Драгољуб Шобајић

Драгољуб Шобајић

че и других манастира у нашој Републици.

— Шта сада радите?

— Као и обично, у вријеме одмора долазим у свој за вичај да посетим родбину и пријатеље. На професионалном плану — спремам се за „Калеменданске сутоне“ у Београду и низ других концерата. У октобру и новембру наступићу са двије младе оперске пјевачице. Прво ћу пратити Наталију Тројицкају из Москве, а послије ћу учествовати са виолинисткињом Татјаном Олујић на рециталу у Београду.

— Поред Вашег концертног ангажовања, радите и у школи као музички педагог. Како усклађујете ове двије упоредне дјелатности?

КАДРОВИ У ОБЛАСТИ КУЛТУРЕ

ПИТАЊУ КАДРОВА У ОБЛАСТИ КУЛТУРЕ и културних дјелатности комунисти морају прилагити с пуном одговорношћу. На то из упућују Програм СКЈ, резолуције VI конгреса СК Црне Горе и X конгреса СКЈ, идејно-политичка платформа о развоју црногорске културе и Закон о удруженом раду.

Будва је прије неколико година добила значајне објекте културе и два фестивала („Игре југа“ се нису одржале ове године). Аматерска дјелатност тргла се из латергије: били смо свједоци аматерских добара изведених позоришних представа, фолклорни ансамбл „Кањош“ биљежи непрекидан успон, унапријеђена је културна сарадња с другим општинама и републикама, а могли смо да поздравимо и уметнике из свих крајева свијета.

Упоредо са овако динамичним развојем умјетничког и презентирања културног стваралаштва јављали су се неки проблеми и неусплаћености, који би се енергичнијом и досљеднијом акцијом Савеза комуниста и других друштвених снага, а поготово са мих људи у културним институцијама, морали коријовати. Проблема има готово у свим „институцијама“ у нашој општини. Неке имају добар стручни кадар, али им материјална база није развијена, друге имају материјалну базу, али кадрови не задовољавају; понекад је активист само привидно добро организована, пошто се још увијек не темељи на принципима стручности.

Може се рећи да је укупна материјална база веома слабо развијена — не омогућава се повољно решавање стамбених проблема, понекад је су лична примања на нову општину из почетка 1975. године. Ништа се не чини на откривању младих талената, односно њихов развој је занемарен.

Треба изградити анализу кадрова која би показала неусплаћеност са све већом експанзијом културних догађаја у нашој општини, нарочито када, отварањем Дома културе у Петровцу, буде проширената материјална база.

Није добро када је, примјера ради, један мозаик из римског периода годинама недоступан многобројним посјетиоцима Петровца, где се — додаје — такође — наје једна манифестација током године не организује осим приказивања филмова, и то само у току лета.

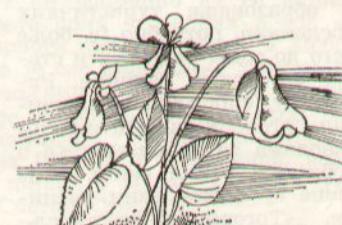
Будванска ривијера спада у најпосјећеније на Јадрану. Утолико, прије културу треба приближавати удруженом раду и његовим нараслим потребама. Повезивање с „Монтенегротуристом“ сигурно би дало боље резултате, али под условом обезбеђивања стручних кадрова у свим културним институцијама — Музеју, галеријама, библиотеки, Архиву и у свим видовима аматерске дјелатности.

P. C.

— Кога од свјетских класика у озбиљној музici посебно цијените?

— Први мој одсвири тонови на клавиру били су у шећтој години, а већ у петнаестој почeo сам да се одушевљавам великом ромantičarom Брамсом. Поред њега, цијеним и особито волим Баха и Рахмањинова, а од Југословена Станојла Рајича и Енрика Јосифа. Међу репродуктивним музичким умјетницима ненадмашан је Артур Рубинштајн. У нашој земљи такав епитет заслужује Владимира Крпана, који је ове године с великим успјехом концертирао на фестивалу „Дани музике Свети Стефан — Будва 77“.

Станко Поповић

ЗА МЛАДЕ * О МЛАДИМА * МЛАДИ О СЕБИ

Стеван Сремац — хумор и меланхолија

Један од најистакнутијих српских реалиста, Стеван Сремац (1855—1906) лије никад ни од кога ништа трајко, никог молио, ни пред ким скривао шта мрзи а шта воли: са беспримјерном отвореношћу, и у животу и у књигама, исказивао је своје националне, вјерске и друштвене идеје. Као и један његов јунак, „имао је у себи нечег витешког што се не добија нигде, него што се тако са човјеком рађа“.

Доведен као дјечак из Сенте у Србију, оставши рано без родитеља, Сремац је „пролазио кроз живот са комплексом сирочета“. Без жене и дјеце, био је усамљен и дубоко патио због те усамљености, што се не би очекивало од писца који је застимавао читаоце. Племенићких прата, стасит и лијеп, он је у животу мало говорио, прикривајући поноситошћу своју усамљеност и хумором своју меланхолију. Строг према себи и према сваком другом, ником се није исповиједао, нити хвалио оним што је написао или учинио, а за тренутак је прелазио из хумаора у сатиру и из смијеха у гњев. Његова запажања нијесу била само духовита него и изванредно ум-

на, а његова осјећања час већа, а час меланхолична.

Као Јаков Игњатовић Сентандреје, Симо Матагуљ Приморје, Јанко Веселиновић Мачву и Борисав Станковић Врање, Стеван Сремац поснио је у себи Бачку, с потиснутом жељом да још једном, кроз сјећање и кроз осјећање, проживи и исприча дјетињство којег — није било. Своје романе и приповијетке, када их је прештампао из часописа, поправљао је и преправљао по неколико пута: као што је волио да се беспрекорно облачи, тако је желио и да му књиге буду лјепо опремљене.

Поред циклуса од петнаест историјских легенди под насловом „Из књига староставних“, које су настале више из родољубивих и педагошких него из умјетничких мотива, Стеван Сремац је написао више хумористичних и сатиричних прича често анегdotског карактера. Понеко треба истаћи приповијетке „Ивиш-ага“, „Кир Маша Абеншаан“, „Кир Герас“, „Зона Замфирова“, „Чича Јордан“, „Пера Дружески“, „Путујуће друштво“, „Чесма стариња“, „Нова година“, затим романе „Ивкова слава“, „Поп Ћира и поп Спира“ и „Вукадин“.

Не знајем за себе

(ОДЛОМАК ИЗ ПРИПОVIЈЕТКЕ „ЗОНА ЗАМФИРОВА“)

— Што ти требам? — прошантала Зона гихо и плаљиво.

Васка је разумела. Из маче се још мало и стаде стражарити и пазити.

— Зоне! — ослови је Мане и искашља се тихо.

— Што искаш? — шапну Зона, па се и она ти хо искашља.

Обоје стали тако, па стоје три корака далеко једно од другог; обоје оборили главе и гледе преда се.

— Зоне, на један реч...

— Пушти ме! — вели му уплашено Зона и окреће се на све стране.

— Ти не слушај, ето, ону будула, ону Доку (Те тка ми пада, ама је лудо!)... Не слушај гу што си је тем при вас зборила! Никој гу неје пратија — сама си, брљива, оде при вас!...

— Хе, лагала је што је зборила? Не ли?

— Деје, ете, лагала — ама... ете, неје гребала да збори!...

— Е, што ми казујеш ... што ми треба тој?...

— Зоне — рече Мане и притеже пас око себе. — Ја сам немам... Ја за вечеру не знам...

— Леле! — рече мало подругљиво Зона .

— Ја вино почим, вино не пијем; песму искам, песму не слушам, а све заради тебе, Зоне!... Улов идем, пушку не исплатим! Ништо не знајем за себе, а све заради тебе!... Ја си идем, па како оној говедо хада се,

ето, напасе од травку зановет... брљив стадо, Зоне...

— Оху да те пазим... да ти лацкам... да те слушам... Сал за теб' ћу радим кујунцилак... Момци и чиради ми, они нека си раде за муштерије, а ја ћу сал за теб', Зоне, да кујем срму и сребро и зла то — теб' да накитим! Да те нагиздам, та да се сјајеш светлиш како у цркву Света богородица Тројеручица!... За теб' ћу сал да радим од јутро до мрак — што ми треба пазар и муштерије!...

— А што ће да ручаш, кад си не пазариш?! — прекиде га заједљиво Зона.

— Не слушај душмани моји по маале... Несам такав Зоне, како казују... Љу те слушам; кад ми рекнеш: остани си, ћу си останем, кад ми па рекнеш: иди си, ја ћу си идем...

— Е, па, ете, казујем ти саг: иди си, пушти ме! — рече Зона и измаче корак — два.

— Остани још малко! — рече и приђе један корак.

— Е, што искаш? — за пита га зловољно и нестрпљиво Зона.

— Татко и мајка ти не бегендију ме — тој си знајем убаво. За тој те не путујем, веће за друго

— рече Мане, па стаде. — Е... Васка... лагала ли је, је, кад ми је, ете, абре доносила, и зборила, сете... „Поздравила ти се Зоне?...“

— Тој си је њено знање... Што не путујеш? Може да се посмешила, а требала да рекне: „Поздравила ти се Калина“.

— Е, што па Калина?

— Зашто ти је прилика...

— Што ми ти па збоги саг туј за Калину?! Калина ће ми дочека своју срећу... А ја си па искам тражим моју... Неје писано за мен и за Калину.

— Па си прочетеја што је писано?...

— А ја си — вели збуњено Мане — ете... искаш... ако је, демек, к' смеш... из вашу кућу...

— Хехе! — осмјехну се Зона. — Така ко ће саг видије тој!... Васка ни се удава... Бија ту веће и „голем нишан“...

— За Васку неје реч... Има јесте за удавање из туј кућу... Зоне, море — рече дршћућим гласом и испрекидано Мане. — Ја си знајем све... Теб' те страх од татка... Стареји твоји, ете, не давају те... Ама, ласно за тој! Ни гатко ми, Ђорђија, неје се оженија сас алал, демек, оди нанини стареји, веће сас зор; уграбија, демек, што милуваше... И да ју тако напрајим... Сал ако ти искаш — ласно за све! Ја си имам голему роднику... Љу те одведем у кућу родминску; седи си тамо сас сваки чес' до венчање... Од кога те стра? Кој ти што може? Ја си имам сијасет кардаши и побратими; ће изгинемо — а теб' — те неће давамо!...

Квиз оштроумности

- Напишите шестоцифрени број коме је збир цифара 1.
- Напишите нулу помоћу три тројке.
- Куће у улици нумерисане су од 1 до 50. Колико пута сретамо цифру 4?
- Који знак треба ставити између 2 и 3 да се добије број већи од 2, а мањи од три?
- Која два природна броја кад се саберу дају већи резултат него кад се помноже?
- Колико крајева има пет и по штапова?
- Канап треба подијелити на пет дјелова, на колико га мјеста треба сјећи?
- У корпи има пет јабука. Треба их подијелити петорици пioniра, тако да сваки добије по једну јабуку и да једна јабука остане у корпи. Како?
- Пуж се пење уз стуб висок 10 метара. Дању се попне за три метра, а ноћи спусти за два метра. За колико дана ће стићи на врх стуба?
- Горело је пет свијећа. Три смо угасили. Колико ће их остати?
- Са четири једнака штапића (палидрвца) направи петнаест, не лемећи штапиће.
- Колико рођендана има мајка троје дјече? У праволинитском огради дужине 20 метара стубови су један од другог удаљени по два метра. Колико свега има стубова?
- Лице „А“ увијек говори истину, а лице „Б“ увијек лаже. Које питање им треба поставити да оба дају исти одговор (они одговарају само „да“ или „не“)?
- Колико се добије када се три десетице помноже са двије десетице?

Да ли су вам одговори тачни, проверите:

- 100000 2. — (3—3) x 3 или (3—3 : 3. — 14 пута.
- 4. — Зарез. — 5. — Један од њих је 1, а други било који други. — 6. 12. — 7. — На четири мјеста.
- 8. — Једноме дати јабуку с кором. — 9. За осам дана. — 10. — Три, а остале ће изгорети. — 11. — XV. — Један. — 13. — Једанаести. — 14. — „Лажеш ли ти?“ или: „Да ли увијек говориш истину“? — 15. — 600.

МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ

Започела у корпама ваздушних балона, авантура летења протеже се до пробијања топлотне баријере, односно до изградње најсавременијих ракетних летелица. С обзиром да се она и ту не завршава, може се рећи да је ваздухопловство једно од најизбуђујивијих поизложаја у а иначе веома драматичној историји развигта модерне технике. Да је тако увјерићемо се ако имамо у виду да је проша свега око седамдесетина од када су браћа Рајт обавила први лет у помоћ моторног авиона.

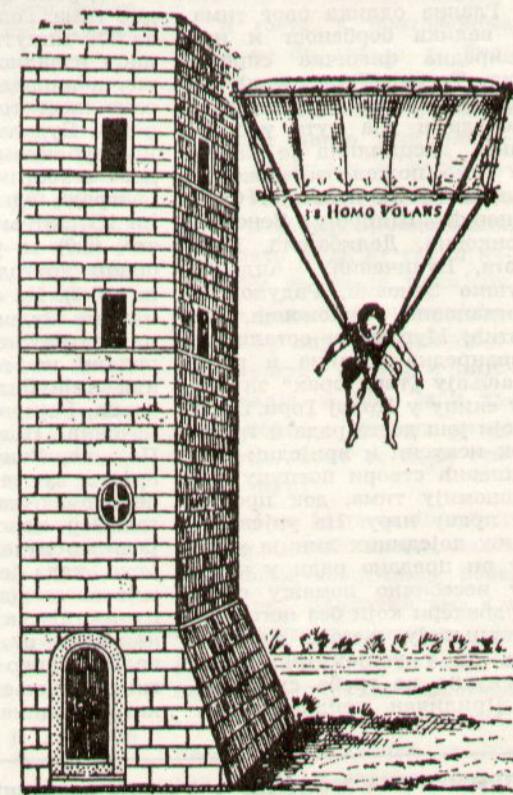
Братимо се у „предисторију“ пустоловине летења.

Откриће водоника и утврђивање његове специфичне тежине (1766. године) омогућило је разне огледе у области летења, и то начин пронасла балона испуњеног топлим ваздухом. Први балон полетио је 1782. године. Конструкција су га браћа Монголфије. Испуњен таквим ваздухом, тај балон се без људске посаде и корисног терета подигао 2000 метара и удаљио од места полетања око два километра. Приликом летог лета балоном — 21. новембра 1783. године — два путника остала су у ваздуху 25 минута. Годину дана касније браћа Робер и Колен Илен прелетели су балоном испуњеним водоником растојање од 186 километара. Те године расписан је конкурс за конструисање балона са управљачким механизmom и у току неколико наредних година преодато је 96 пројеката од којих ни један није имао никакву практичну вредност!

Бланшар и Цефри прелетели су од Довера до Калеа, балоном испуњеним плин, 7. јануара 1785. године. Да не би балон пао у море, избацили су из њега у току лета читав терет. Након пола године, 15. јуна 1785. године, пале су прве жртве летења балоном: Пилатр де Розије са пратиоцем. Роменом срушио се са својом летелицом, која је била комбинација балона с плинском и балона с топлим ваздухом.

Године 1794. летелице су први пут употребљене у рату, када су вођи Француске револуције, приликом опсаде Мајница, искористили балоне за осматрање непријатељских положаја. А први скок помоћу падобрана забиљежен је три године касније с висине од хиљаду метара. Тада је — помоћу падобрана кога је сам којиструсао искочио Гарнечрин и безбедно се спустио на земљу.

„АВАНТУРА“ ЛЕТЕЊА

Покушај Фауста Веранција из Венеције (око 1600. године) да се спусти падобраном

